

Prædiken til Alle helgens dag

Matt. 5,13-16

Anden tekstrække

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus:

Jesus sagde: »I er jordens salt. Men hvis saltet mister sin kraft, hvad skal det så saltes med? Det duer ikke til andet end at smides ud og trampes ned af mennesker. I er verdens lys. En by, der ligger på et bjerg, kan ikke skjules. Man tænder heller ikke et lys og sætter det under en skæppe, men i en stave, så det lyser for alle i huset. Således skal jeres lys skinne for mennesker, så de ser jeres gode gerninger og priser jeres fader, som er i himlene.«

Matthæusevangeliet 5,13-16

I bogen "På myrens fodsti" fortæller præsten og forfatteren Johannes Møllehave om sine to bedstemødre, der var vidt forskellige af sind og natur. Farmoren var en evig pessimist, der altid tog sorgerne på forskud og hvis motto var: *Det ender galt!* Desværre fik hun ofte ret i sine forudsigelser. Når farmor mødte familien, var det altid med en stribe af sorger og bekymringer efter sig, og som tiden gik, gik de alle i opfyldelse. Ulykkerne havde altid ramt hende, og til sidst ramte døden hende også. Det havde farmor altid vidst ville ske, og derfor kunne hun heller ikke nyde et eneste af livets øjeblikke, før de kom. Af samme grund bad mormoren for, at farmorens måtte få en hurtig død.

Begge kvinder opretholdt en distance til hinanden, så længe de levede, ligesom de aldrig blev dus, men forblev *De's* til det sidste. "*Det bærer mod døden*", sukkede farmor. "*Det er meget, meget glædeligt*", svarede mormor, der var fast besluttet på at overleve farmor, som naturligvis også overlevede hende. Når de to damer var samlet med familien i sommerhuset ved Roskilde Fjord, der var farmors hjemegn, måtte alle lægge øre til farmorens suk over, hvordan hun havde giftet sig med den forkerte, selvom hun som ung var køn og ombejlet af mange. Nu var flertallet af bejlerne døde. "*Lad os håbe, at de er hos Gud*", sagde mormor, - men man kunne høre, hun havde sine tvivl!

Mormor havde aldrig oplevet at være omsværmet i samme grad og fandt i øvrigt, at der var noget su-

Udgivet af

Grundtvigsk Forum
Nr. 733, 123. årgang
November 2022
ISSN 0901-2214

spekt ved bejlere. Fra begge bedstemødre fik alle børnebørnene lektier med sig i livet. Fra farmor lærte de skepsis og ikke vente at sig for meget. Hun var en kvinde, der levede på H. C. Branners ord om, *at det værste er altid sandt*. Mormor lærte derimod sine børnebørn troens fulde fortrøstning og en tiltro til mening med skæbnen. Hun elskede livet, og det værste rummede for hende så meget af det bedste, at der ikke var noget at græde over eller beklage, men så uendelig meget at sige tak for.

Selv havde mormor været enke i mange år, fordi hendes mand døde som kun 36-årig efter en infektionssygdom. Han havde været dansk præst i Polen, og efter hans død måtte mormor rejse til Danmark med deres 6 børn for at bosætte sig i en lille lejlighed på Præsteenkehjemmet i København. Over hjemmets indgangsport stod der et smagfuldt citat fra det Det Gamle Testamente: *Jeg er Gud for enkerne og de faderløse*. Børnene brød sig ikke om skiltet, men mormor var glad. Sådan var det.

Da hun senere mistede både en datter og en søn, var hendes reaktion den samme, som da hun mistede sin mand. Familien blev kaldt sammen, og mormor foldede hænderne og takkede Gud for at have kaldt den døde hjem til sig! Mormoren var stærk i sin tro, og troede fuldt ud på både Himmel og Helvede – så det var ikke alle, hun kunne ønske lykke på rejsen, men det stod jo ikke til hende at fordele skæbnerne i det hinsidige. Selv var mormor ikke tvivl om, hvorhen hendes rejse gik til sin tid. Gud var vittelig enkernes og de faderløses Gud. De faderløse følte det ikke altid, men enken vidste det og blev aldrig træt af at fremhæve det, skriver Møllehave.

Da bedstemødrene lå for døden, byttede de roller. Det havde ingen gættet. Farmor lå og længtes efter døden, at den måtte komme snarest. Og selv om mormor – dagligt og energisk – bad for, at farmor måtte få fred, så lod døden vente på sig. Da døden endelig kom til farmor, skete det uden større sorg, for hun havde jo så længe ønsket at forlade denne verden.

Mormoren derimod, som livet igennem havde været fattet og rolig over for døden, og hver gang døden havde ramt en af hendes nærmeste havde takket Gud og også bedt for andre, at de måtte få fred, endte selv med at blive angst og panisk for døden. Da hun lå på dødslejet blev hun grebet af panik, selv om hun blev 92 år. Møllehave ræsonnerer over bedstemødrenes takling af mødet med døden. Skønt det virkede selvmodsiggende, var der dog alligevel en vis sammenhæng.

Farmoderen ventede sig intet af livet og endte derfor med at ”forsone sig med det værste”, mens mormor der med sin store livsglæde altid ventede sig det bedste, blev grebet af panik, da hun stod ved afgrunden. Ved støvet hænger dog min sjæl – og der er ikke meget forsonende over øjeblikket, hvor døden med sin istaphånd gør skel mellem støv og ånd, bortvifter hjertets varme. Selv når man er 92 år.

I livet blev mormoren og farmoderen med hver deres personligheder salt og lys for deres børnebørn. Og er det ikke sådan med os mennesker? Hver især kan vi vel berette om mødet med andre, der har været salt i vores liv, og som har lyst for os. Mennesker der med deres tilstedeværelse satte krydderi på tilværelsen med glæde og støtte, og som lyste for os med varme og nærvær. Både når vi trængte, og når vi ikke vidste vi gjorde, men havde behov alligevel.

Vi er præget af de mennesker, der krydser vores veje gennem livet. Både dem, hvor vi gerne ville have været bekendtskabet foruden, og så dem vi savner og kan mindes med tak i vores hjertes. I sorgens erindringer kalder vi de døde frem. Man kan huske deres stemmer, deres tøjvaner og for vores indre kan man kalde syn og dufte fra deres hjem frem. De døde lever stadig i minderne – og vi skylder også de døde, at mindes dem. Ikke at de altid kun bliver husket for det gode, men fordi de var her og blev en del af vores liv på den ene eller anden måde.

Søren Kirkegaard skriver, at det er en af kærlighedens gerninger at erindre og mindes de døde. Siger

et menneske at det sørger, svarer Kirkegaard at sorgen er en pligt. Det skal ikke forstås negativt, for pligten holder samtidig den sorgende fast på livet. I virkeligheden er det at erindre og mindes en afdød, ifølge Kirkegaard, faktisk en udtryk for en stor trofasthed.

Det betyder dog ikke, at sorg eller savn ikke er eller kan være tungt at bære på. Savnet er, at man råber. Ikke på nogen, for de er der ikke mere, men på *noget*. Noget man vænnede sig til, mens livet var der, og som derfor blev en naturlig del af ens hverdag. Når et menneske går bort, opleves det ikke sjældent af de efterladte som om verden er blevet amputeret. At miste gør ondt. Som at være uden arme eller ben. For savnet kommer af en kærlighed, man ikke længere kan komme af med, fordi man har mistet det menneske, den gjaldt. Mange ting kan føles uforløste. Alt det man ikke nåede at få sagt eller talt ud om, mens tid var. Alle de oplevelser, man ville dele, men som aldrig blev til noget.

Men minderne har man da lov at have. Faktisk er det helt i orden at holde minderne frem som et lys, der skinner. Det skal ikke gemmes væk, men derimod skinne for andre, så det gør gavn. Det gør vi, når vi Gud og mennesker imellem deler livet. Både det der er nu og det, der er forbi, men vi kan genkalde i erindringerne om tiden, der gik. Intet menneskeliv er levet omsonst eller er uden betydning. Der er grund til at mindes de mennesker, der på hver deres måde blev lys og salt for os.

Men os, der her nu, vi skal ikke sættes til side. Vi skal derimod være verdens salt, siger Jesus. Salt er vigtigt. Ikke alene som hovedkrydderi, men også fordi det holder råddenskab borte. I gamle dage lagde man kødet i saltkar for at konservere det, og lider man af fx en hudsygdom kan salt rense huden. På samme måde kan salt binde vand til kroppen, så man ikke dehydrerer. Salt er således ikke uden betydning, det er tværtimod essentielt. Det bevarer, renser og giver smag!

I savnet og fællesskabet omkring det at være efterladt skal man altså udøve kærlighedens gerninger ved at tage hånd om hinanden, ligesom ordene skal være til trøst og opbyggelse. At være verdens salt er at bevare kærligheden levende i verden. Det gøres ved at udøve den, så den ikke mister sin betydning og kraft. Særligt i år er dette måske ekstra vigtig at lægge sig på sinde, nu hvor frygten for en pandemi har betydet, at mange ikke tør vove sig ud og af samme grund bliver isolerede og med tiden måske også kropsforskrækkede til en vis grad.

Må det aldrig gå i glemmebogen, det at give en hånd eller et knus i mødet med et andet menneske, udvise og mærke en deltagelse fra hinanden – vi må ikke miste os selv i kølvandet på de mange forbehold, som tiden påbyder os at tage hensyn til! Det er også en del af det at være Jesu disciple, at holde fast på livets insisteren og leve, som om vi ikke skulle dø. At bevare håbet og kærligheden samt troen på, at livet er værd at leve, fordi det er villet af Gud. For i opstandelseshåbet ligger også en insisteren på viljen til livet. Gud er ikke på dødens, men livets side!

Således skal jeres lys skinne for mennesker, så de ser jeres gode gerninger og priser jeres Fader, som er i himlene.

Med de ord slutter Jesus sin tale om at være jordens salt og verdens lys. Himlene omtales i flertal. Hvorfor det? Når barnet græder over tabet af den døde, siger man: *Nu er bedstefar oppe i Himlen*. Men i Fadervors bøn bliver vi også mindet om, at Himlen ikke er en, men flere. *Himlene*. For Gud er nær både levende og døde. I Guds rige mødes både levende og døde, i en egen ubeskrivelig forening mellem time-lighed og evighed. I gudstjenesten mærkes det næppe noget stærkere sted end i nadveren. Den buede form på knæfaldene i mange kirker minder os om, at her knæler vi også i fællesskab med dem, der gik forud for os. Gud er hos alle. Hos de døde, med de efterladte. Med de nye, som kommer til og følger efter i slægternes gang. Det skal være vores

salt til troen, og vi bliver mindet om det på ny, hver gang Guds ord lyder iblandt os og lyser op på ny.

*Gud som vil og skaber alt
gav dig livets lys og salt.*

Amen .

Anders Ellebæk Hansen

Præst ved Vorning, Kvorning og Hammershøj Kirke

Salmer (Den Danske Salmebog):

Nr. 837: Dagen blir så kort ved Allehelgen

Nr. 575: Din fred skal aldrig vige

Nr. 538: At sige verden ret farvel

Nr. 224: Stat op, min sjæl, i morgengry

Nr. 787: Du, som har tændt millioner af stjerner

Redaktion

Sognepræst
Adam Garff
Gentofte Kirke
adg@km.dk

Sognepræst
Andreas Riis Damgaard
Præstevang Kirke, Hillerød
ard@km.dk

Søndagslæsning
udkommer hver uge på
www.grundtvigskforum.dk/Søndagslæsning
– her kan du også
tilmelde dig det
elektroniske nyhedsbrev
om Søndagslæsning

Grundtvigsk Forum
Vartov — Farvergade 27
1463 København K
vartov@vartov.dk